

En neo-populists storhed og fald - historien om Perus japanske præsident

Samfundsfagligt emne

Marianne Hyldal Vollmer

19960562

Maj, 2002

”Durante estos veinte meses mi Gobierno se propuso la construcción de una democracia real, de una democracia que garantizara efectivamente la participación, en igualdad de condiciones, de todos los ciudadanos, en la que no haya lugar para el privilegio y la prebenda, y que, finalmente, nos permitiera vencer, en el mediano plazo, el atraso, la miseria, la falta de oportunidades, la corrupción y la violencia”

Uddrag fra Alberto Fujimoris manifest i forbindelse med sit *auto-golpe* den femte april 1992.

2.0 PROBLEM; ÅRSAGEN BAG EN POPULISTS STORHED OG FALD	5
3.0 TEORETISKE OVERVEJELSER; HVAD ER POPULISME?	6
3.1 ET KONFUST TEORETISK LANDSKAB	6
3.2 POPULISME, KLASSISK POPULISME OG NEO-POPULISME	7
3.2.1 Populisme	7
3.2.2 Klassisk populisme	7
3.2.3 Neo-populisme	8
4.0 NEO – POPULISMENS GROBUND	9
4.1 KRISE	9
4.1.1 Politisk krise: den demokratiske erfaring	9
4.1.2 Krise i retsstaten: terror og impunitet	10
4.1.3 Socio - økonomisk krise; kapitalflugt	12
4.2 PRÆSIDENTIALISME	13
5.0 POLITIK, RETORIK OG OPINION: LA MODERNIDAD ”CHOLA”	14
5.1 POLITISKE HØJDEPUNKER; DEMOKRATI OG OPINION	14
5.2 DEN SOCIALE BASIS: ”LA RABIA ANDINA”	16
5.3 DISKURS: NATIONENS MORALSKE VOGTER	17
5.3.1 Indhold	17
5.3.2 Midler	18
5.4 POLITIK:	19
5.4.1 Den økonomiske politik	19
5.4.2 Socialpolitikken	20
6.0 FUJIMORI: PELIGRO...O ESPERANZA ?	20
7.0 DET MORALSKE FEJLTRIN	22
8.0 KONKLUSION	23
9.0 LITTERATURLISTE	23
APPENDIKS 1	27
APPENDIKS 2	28

1.0 Den japanske præsident

A mediados de los 90, América Latina es claramente la región más democrática del Tercer Mundo; la democracia se ha afianzado en la región..... o, como dos reconocidos científicos norteamericanos caracterizan la democracia consolidada: democracy has become the only game in town” (Nolte i Carreras,1999:29)

...es prematuro e incluso inadecuado hablar de la ”consolidación” de la forma democrática de gobierno en América Latina y el Caribe En buena parte de la región, la frustración ante la falta de progreso de formas democráticas efectivas ha llegado a comover la confianza y el apoyo a la democracia en sí. (Dominguez/Lowenthal i Carreras, 1999:29)

Den teoretiske uenighed angående demokratiets tilstand i Latinamerika, som ovenstående citater afspejler, syntes at genspejles empirisk, i konkrete handlinger og episoder på kontinentet - senest den politisk turbulente periode Venezuela netop har gennemgået.

I 1995 opholdt jeg mig i en længere periode i Peru, og oplevede således på nært hold anden generations invandrerens Alberto Fujimoris overvældende genvalg til præsidentembedet¹ – på trods af, at han i 1992 gennemførte et *autogolpe*, hvilket dog også på nationalt plan var blevet mødt af passivitet. Hvad kunne en vesterlænding andet end at undre sig ?

Heri foreligger et umiddelbart problem i.f.t modtagelsen af de i en vestlig demokratisk optik negative nyheder omkring udviklingen i Latinamerika; den implicitte vurdering af den latinamerikanske borgers handlinger ud fra vor eget politiske system og erfaringer med dette. Hvad der er tabt undervejs er konteksten. Blot fordi de latinamerikanske lande, følgende Robert A. Dahl (1989), kan kategoriseres som demokratiske, syntes vi at glemme, at demokrati er mere end institutioner², at vort eget demokrati ikke blev skabt på en dekade, og endvidere også hviler på en demokratisk politisk kultur (Franco,1993, Diamond,1993, Almond & Verba, 1989 [1963], Carreras, 1999),

¹ Denne undren over at en japaner, om end født i Peru, blev valgt til Præsident skal ses i.f.t, at lige så usandsynligt det forekommer, at en dansker med anden etnisk baggrund bliver statsminister, lige så usandsynligt syntes det at være, at en ”fuldblodsindianer” tiltræder præsidentposten i Peru.

² Og om end et politisk system indfrier Dahls kriterier for et demokrati, eller rettelig poliarki – en term, som om end anerkendt teoretisk, ikke er slået igennem i sprogbrugen, udelukker indfrielsen af disse ikke præsensen af non-demokratiske uformelle institutioner, eksempelvis klientelisme. (O'Donnell, 1994)

Konfronteret med et land i den yderste armod og intern uro, som demokratiet på daværende tidspunkt ikke havde formået at mindske, tværtom, kan det ikke undre, at et budskab om moralsk oprydning, sociale reformer og bekæmpelse af terrorisme vækkede genlyd - det syntes kun menneskeligt, upåagtet at dette var lig accepten af en populistisk præsident.

2.0 Problem; årsagen bag en populists storhed og fald

Alberto Fujimoris gerninger gennem sin ti år lange regeringstid søges på ingen vis legitimeret i denne opgave, men der søges omvendt nogle svar på, hvorfor borgerne i et på daværende tidspunkt tolv år gammelt demokrati kunne acceptere forfatningsstridige handlinger.

Hvad der søges belyst i denne opgave, er således hvilke faktorer der i 1990 bragte outsidersen Alberto Fujimori præsidentposten i Peru, hvorledes han to år efter uden de store nationale folkelige protester kunne gennemføre et *autogolpe*, men otte år senere i 2000 efter netop at have vundet sit tredje præsidentvalg måtte flygte til Japan.

Svarene på disse spørgsmål, antages på den ene side, at kunne findes i de erfaringer, som den peruvianske befolkning havde gjort sig med demokratiet, og, ikke mindst, den aktuelle politiske, sociale og økonomiske situation ved valget i 1990, og på den anden side den retorik og politik, som Fujimori repræsenterede. Disse tre elementer – konteksten, lederstil og politik vil i det følgende samlet antages for værende neo-populismens definerende karakteristika. Givet en bred teoretisk uenighed omkring populisme begrebet og konkrete manifestationer af dette, vil det indledningsvis skitseres op, hvilke elementer definitionerne populisme og neo-populisme dækker over, og denne begrebsramme vil følgende søges legitimeret via analysen af den politik og retorik, som blev udøvet af Fujimori.

Opgaven vil være opbygget kronologisk, med en fremstilling af Perus politiske, sociale og økonomiske situation anno 1990, en kort fremstilling af Fujimoris politiske karriere og udviklingen i den offentlige opinion, og slutteligt en analyse af Fujimoris politik og retorik.

Tesen i denne opgave er, at neo-populismen, som den defineres her i forhold til indhold og udtryk, kunne skabe så stor en folkelig opbakning givet den specifikke samfundsmæssige kontekst.

3.0 Teoretiske overvejelser; hvad er populisme?

3.1 Et konfust teoretisk landskab

Populisme er en term man – igen - støder på, både i relation til begivenheder i Europa og Latinamerika, men upåagtet den udbredte anvendelse af begrebet, syntes denne term ikke - teoretisk eller empirisk – at relatere til et afgrænset specifikt fænomen. I den teoretiske litteratur er populisme begrebet primært defineret ud fra årsagerne bag disse politiske bevægelser opståen og/eller en analyse af populismen politiske indhold (Conniff, 1982:pp.3). I en latinamerikansk sammenhæng er det således populistiske bevægelser i perioden 1930 – 1980, som giver anledning til teoretiske definitioner, hvilket dog langt fra garanterer kohærens i disse antagelser³ (se Peetz, 2001: pp. 15, Conniff, 1982a). Hermed antydet, at populisme begrebet på den ene side er ganske deskriptivt, i forstanden kontekst specifik, givet tendensen til at definere begrebet ud fra indhold og baggrund for konkrete bevægelser, og samtidigt universelt, givet at bevægelser på tværs af tid og rum er blevet kategoriseret som populistiske

I et forsøg på både at forenkle billedet og finde kernen i populismen, og som via inddragelsen af en ahistorisk og en historisk dimension muliggør en skelnen mellem 30`ernes og 90`ernes populistiske bevægelser, er Hentschkes (i Peetz, 2001) nedenstående tre plan. Antagelsen er, at såvel eksplicite som implicite definitioner af populistiske bevægelser befinder sig indenfor disse tre plan, angivende populisme som værende;

- en politisk-ideologisk strømning
- en type politisk system
- en lederstil

Afhængig af hvorvidt og hvilke af disse elementer en populistisk bevægelse indeholder, kan denne betegnes som værende udtryk for populisme, klassisk populisme eller neo-populisme.

³ Herved givet, at tidligere tiders teoretiseringer over populismen i Latinamerika ikke direkte kan overføres til en analyse af nutidens populisme, idet det langt fra er givet, at de samfundsmæssige baggrundsvARIABLE, som dengang gav grobund for disse strømninger var til stede i Peru anno 1990. Endvidere kan begreberne klassisk populisme og neo-populisme kun overføres til latinamerikanske bevægelser, og der kan ikke etableres en parallel til højrepopulismen i Europa, repræsenteret ved franske Le Pen og østrigske Haider.

3.2 Populisme, klassisk populisme og neo-populisme

3.2.1 Populisme

Kort fortalt er populisme blot et instrument, som kan anvendes af enhver politisk strømning uanset det politisk-ideologiske indhold og den historiske og regionale kontekst - det er med andre ord et ahistorisk fænomen, som betegner en lederstil. Populisme er således ganske nær Ernesto Laclaus definition af populisme (Laclau, 1977, Peetz, 2001:19), som en diskurs indeholdende en anti-*status quo* holdning og populær- demokratiske udsagn. Hertil bør dog lægges yderligere tre karakteristika; massemobilisering på grundlag af emotionelle teknikker (patetisk retorik, forenklede ven – fjende billeder o.lign.), en karismatisk leder dominerer programmatisk og politiske beslutninger og kommunikerer - om muligt – direkte med tilhængerne, og slutteligt tilsidesættes det repræsentative demokratis værdier og institutioner, med fokus på politisk lighed, til fordel for ideer med fokus på socioøkonomisk lighed og direkte former for politisk handlen, eksempelvis strejker.

Enhver bevægelse, som besidder disse træk, kan således kaldes populistisk, og det er ikke tilfældigt, som det fremgår nedenfor, at populismen deler karakteristika med den klassiske populisme og neo-populismen, idet disse strømninger netop er historisk specifikke udtryk for populismen som et ahistorisk fænomen.

3.2.2 Klassisk populisme

Ifald der fokuseres på de to første dimensioner, anbefales det, at der, i stedet for blot populisme, tales om klassisk populisme. Dette skyldes, at disse to dimensioner er nært forbundne, idet de begge beskriver historisk konkrete fænomener, som er begrænset regionalt, til Latinamerika, og temporalt, perioden 1930 – 1980'erne. Endvidere er de også politisk forbundne; i såvel den brasilianske som argentinske klassiske populisme (Vargas og Perón⁴) fører de dannede politiske systemer direkte tilbage til en politisk – ideologisk strømning. Af relevans er det dog selvsagt, at definere den konkrete type politisk system og den konkrete politisk-ideologiske strømning, som antages at være specifik for den klassiske populisme.

For at skabe en overskuelig begrebsramme, fastsætter Peetz (2001) otte kriterier, som beskriver den klassiske populisme:

- Den anvendte diskurs retter sig mod "Folket"

⁴ For en fremstilling af disse populistiske bevægelser se hhv. Conniff (1982b) og Tamarin (1982)

- Diskursen retter sig imod det traditionelle politiske og/eller socioøkonomiske systems *status quo*
- Massemobilisering sker på grundlag af emotionelle teknikker (patetisk retorik, forenkledte ven – fjende billeder o.lign.)
- En karismatisk leder dominerer programmatiske og politiske beslutninger, og kommunikerer
 - om muligt – direkte med tilhængerne
- Det repræsentative demokratis værdier og institutioner, med fokus på politisk lighed, tilsidesættes til fordel for ideer med fokus på socioøkonomisk lighed og direkte former for politisk handlen.
- Den sociale base er polyklassistisk, således at over – og middelklasse varetager ledende funktioner, mens den brede folkelige støtte kommer fra primært statslige industriarbejdere.
- Import substitutions modellen determinerer økonomi – og udenrigspolitikken, og socialpolitikken domineres af redistribution.
- En diskurs præget af økonomisk nationalisme, anti-imperialisme og ideen om en tredje vej mellem socialisme og en vestlig kapitalisme.

3.2.3 Neo-populisme

Som allerede nævnt, skal neo-populismen indeholde ovennævnte ahistoriske dimension, netop givet at neo-populismen betegner et historisk specifikt udtryk for populismen, og som et sådant indeholder denne form også de første fem kriterier. Endvidere givet, at antagelsen er, at *el fujimorismo* er et historisk anderledes udtryk for populismen, bør den konkrete politisk-ideologiske strømning og det konkrete politiske system som repræsenteres her, på nogle punkter være forskellig fra selvsamme dimensioners udtryk i den klassiske populisme. På denne vis forventes følgende;

- 1) At *el fujimorismo* indfrier de for populismen fem definerende kriterier
- 2) At *el fujimorismo* i sin målsætning og midler delvist adskiller sig fra den klassiske populisme

Målet nu er selvsagt at finde frem til eksakt hvorledes den klassiske populisme og neo-populismen adskiller sig fra hinanden. Dette vil ske i den videre analyse af årsagerne bag Fujimoris succes og den ideologi og retorik, som prægede Fujimori, og hermed forventes termen neo-populist legitimeret.

4.0 Neo – Populismens grobund

4.1 Krise

Krise syntes altid at have udgjort en baggrundsfaktor for populistiske bevægelser, men hvor den bagvedliggende krise i den klassiske populisme relateres til en samfundsmæssig udvikling, som har foranlediget politiske og socio-økonomiske problemer, er krisen bag neo-populismen umiddelbart synlig og sporbar. Krisen i Peru angives således, som værende en umiddelbar synlig ustabilitet, omkring hvilken befolkningen er bevidst, i det politiske, sociale og økonomiske system..

4.1.1 Politisk krise: den demokratiske erfaring⁵

Med Forfatningen af 1978 kan Peru, følgende Robert A Dahls definition (1989), for første gang kaldes for et demokrati [poliarki, jf. note 2], idet den politiske konkurrence hermed åbnes for alle og alle voksne over 18 år tildeles valgret mod en tidligere grænse på 21 år og udelukkelse af analfabeter, svarende til små 60 % i 1940 og 40 % i 1960 (McClintock, 1989: 33, Cotler, 1995:337). Desværre bliver forventningerne om, at demokratiet medbringer en ny måde at føre politik på, ikke indfriet. Dette skyldes først og fremmest, at de politiske partier ikke indfrier deres rolle som repræsentanter, tværtom opretholdes gamle eksklusionistiske og antagonistiske politiske strukturer og partierne er stadig baseret på ”*los caudillos*” politiske magt. Resultatet er et legitimationstab for samtlige traditionelle partier (Cotler, 1995: pp. 337).

Ifølge Mainwaring & Scully (1995:pp.2) kræves der af et institutionaliseret partisystem, hvilket samlet set er udtryk for hvorvidt det er partierne versus kandidater som former og reflekterer interesser i samfundet, at dette udviser en vis regularitet i den inter-partidariske konkurrence, at partierne har stabile rødder i samfundet, at de vigtigste politiske aktører tildeler den elektorale proces og partierne legitimitet og slutteligt, at partiorganisationer er uafhængige med autonome værdier og status. At Peru samlet på disse variable opnår en score på 4.5, desto højere desto mere institutionaliseret med 12 som maksimum (idem:17), skyldes ikke mindst, at de traditionelle partier ikke formår, at indkoopere krav fra en ny stor klasse i det peruvianske samfund – den informelle sektor, som er opstået i kølvandet på den økonomiske krise, en elektoral volatilitet som resultat af dårlige regeringsresultater i 1980`erne og slutteligt en personalisme og politisk voluntarisme på alle regeringsniveauer⁶. Idet begge de to demokratisk valgte præsidenter indtil 1990, Fernando

⁵ For en oversigt over Perus historie se bl.a McClintock (1989) og Cotler (1995)

⁶ Dette gør sig ikke mindst gældende for García, som enerådigt beslutter at nationalisere bankvæsenet (Cotler, 1995).

Belaúnde Terry (1980 – 85) og Alan García (1985-90), besidder et flertal i Kongressen og i Senatet⁷, eksisterer der intet incitament til multipartidariske koalitioner eller skabelsen af brede flertal via en koordinering af forskellige interesser og krav. Men dette flertal i Kongressen muliggør endvidere, at der gives tilladelse til ekstraordinære legislative beføjelser⁸, udstedes forfatningsstridige dekretter, tilsidesættes kritik fra mindretallet og slutteligt, at den offentlige debat hæmmes. Politiske praksisser som samtidig muliggør fastholdelsen af klientelisme og korrupsion. Hertil kommer fejlslagne politikker til løsning af de sociale problemer Peru er karakteriseret ved, og resultatet er et fald i de traditionelle partiers legitimitet⁹, udtrykt ved en høj elektoral volatilitet. I perioden 1980 – 1990 er den gennemsnitlige ændring i plads(stemme)antal for alle partier ved valg til Kongressen 54, 4% og til Præsident valg 54 % (Mainwaring & Scully, 1995:8). At partisystemet er i opløsning vidner de kommunale valg i 1989 om, ved hvilke borgmesterposterne i de to vigtigste byer, Lima og Arequipa, besættes af uafhængige kandidater. Denne *independentismo* syntes at kunne fremme mulighederne for populistiske ledere. Dette skyldes, at uafhængige kandidater per definition ikke råder over, er afhængig af, og styret af et parti, og derfor er nødsaget til en direkte dialog med vælgerne. Således har den uafhængige kandidat per definition ingen partiideologi, og derfor ikke mulighed for at udarbejde et omfattende politikprogram, eller en partistruktur som kan fordele og organisere ansvar og forpligtigelser mellem kandidaten og andre medlemmer. Der er således klare paralleller til den personalisering, som er karakteristisk for populismen. Slutteligt kan en uafhængig kandidat næsten ikke undgå en anti-system diskurs; det er således det faktum, at han/hun står udenfor systemet, der tiltrækker opmærksomhed – og således syntes chancerne større ifald denne distance opretholdes (Mainwaring & Scully, 1995).

4.1.2 Krise i retsstaten: terror og impunitet

⁷ Hvor Alan Garcias APRA, *Alianza Popular Revolucionaria Americana*, har absolut flertal i begge kamre, opnår Belaúndes AP, *Acción Popular*, kun flertal i Senatet via en koalition med PPC, Partido Popular Cristiano.

⁸ Ifølge Forfatningen af 1979, kan Kongressen give Præsidenten beføjelser til at udstede legislative og midlertidige dekretter, som dog må godkendes af Kongressen. Belaúnde udsteder 362 legislative og 667 midlertidige dekretter, García hhv. 249 og 1031 (Cotler, 1995, note 19: 339)

⁹ I slutningen af Belaúndes regeringstid vurderer 55% at denne regeringsperiode ”har været den værste i Perus historie”, fra at have støtte fra 95 % i 1985 støtter kun 15% stadig op om García to år inde i sin regeringsperiode. *Izquierda Unida* mister primært sin legitimitet p.g.a interne stridigheder (Cotler, 1995)

Flere problemer truer i slut firserne den peruvianske stats eksistens. Alvorligst er den politiske vold, som påbegyndes med dannelsen af den maoistiske guerilla *Sendero Luminoso* i Ayacucho i 1980, som oprindeligt operer på landet, men udvider deres aktiviteter i slut firserne til at inkludere Lima, og *Movimiento Revolucionario Tupac Amaru*, dannet ud fra venstrefløjen af APRA og andre venstrefløjspartier i 1983, som operer i Lima (Cotler, 1995, McClintock, 1989). Disse to guerilla bevægelser fører landet ud i en borgerkrigs-lignende tilstand til starten i 90'erne, karakteriseret ved overgreb og brud på menneskerettighederne fra alle involverede parter. Udover at terrorismen har haft omfattende økonomiske konsekvenser - blot sabotage på infrastrukturen løber op i 26.321 millioner US\$ (Ugarteche, 1992:129), og sociale og menneskelige konsekvenser – således er landbefolkningen fanget mellem guerilla og militær, hvilket fører til øget emigration til byer og social uro her, og 42% af de 17.806 omkomne i konflikten antages at være civile (Ugarteche, 1992:130), leder borgerkrigen først og fremmest til en diskreditering af staten. Dette skyldes, at staten ikke formår at varetage to grundlæggende opgaver; opretholdelse af den interne sikkerhed og fastholdelse af sit magtmonopol. Resultatet er oprettelsen af lokale vagtværn, *guachimans* [watchmen], i byerne, *rondas campesinas* på landet og paramilitære dødspatroljer, som udøver selvjustits på formodede terrorister. Guerillaen er langt fra de eneste, der bryder magtmonopolet. I midt firserne er godt halvdelen af landet i undtagelsestilstand (Cotler, 1995:342)

Endnu en faktor i retsstatens krise er den udbredte korruption, hvis årsag – udover de sociopsykologiske/kulturelle grunde, såsom traditionen for korruption siden kolonitiden, er den udbredte fattigdom og ikke mindst dårlige offentlige lønninger. Hertil kommer en stærk centraliseret stat, som har ført til et øget bureaukratisk – administrativt apparat, og dermed flere muligheder for korruption, og endeligt en manglende retssikkerhed. Konsekvensen af den udbredte korruption er ineffektivitet og en dalende tiltro til det statslige apparat, hvorved dette mister sin legitimitet.

Hertil kommer den udbredte narkotika produktion¹⁰, som er den primære baggrund for bestikkelse, og som nærmest per definition, givet den illegale karakter, forudsætter en vis indflydelse på politikere og politikere. Om end narkotika produktion umiddelbart har en makroøkonomisk positiv effekt – via øget beskæftigelse og vækst, er disse primært kortfristede, mens de negative effekter er langsigtede, herunder øget inflation og "Hollandsk Syge"¹¹. Men narkotikaproduktionen udgør også

¹⁰ "La Selva", hvor narkoproduktionen er koncentreret, er således demografisk og økonomisk det område, som oplever størst ekspansion i 1980'erne (Cotler, 1995)

¹¹ Det ressource boom narkoproduktionen fører med sig, leder til en revaluering af den nationale valuta, med en dalende konkurrenceevne til følge.

et eget økonomisk system, hvilket svækker det officielle økonomisk system, og endvidere intensiverer den politiske vold, impunitet og korrupsionen – guerillaen på den ene side og narkobaroner på den anden indgår strategiske alliancer og størstedelen af pengene involveret i korrupsion stammer fra narkotika produktionen.

Derfor syntes disse tre elementer at indgå i et hele, og idet det politiske system er langt mere fokuseret på interne magtkampe omkring kandidatudvælgelse, kan det ikke undre, at den stærke og centrale populist leder med betoningen i sin retorik af Folket, som i fællesskab kan bekæmpe alle disse problemer, har virket forførende.

4.1.3 Socio - økonomisk krise; kapitalflugt

Den økonomiske krise er tæt forbundet med ovennævnte krisetendenser; den udbredte politiske vold tilbageholder udenlandske og indenlandske investeringer, og færre arbejdspladser fører til øget kriminalitet, potentielle medlemmer til guerillaen og en stadig større informel sektor.

Lønniveauet i 1990 svarer således til ½ af 1985 – niveauet, arbejdsløsheden er fordoblet i perioden (1985-1990), og 85% af den ”økonomisk aktive befolkning” er under - beskæftigede (Castillo 1991). Den førte økonomiske politik under Alan García sætter også sine spor; dels fører beslutningen om, kun at anvende 1/10 af overskuddet fra eksporten til tilbagebetaling af gæld, til en diskreditering hos Den Internationale Valutafond og Verdensbanken, og omvendt fører forsøget på at skabe flere arbejdspladser i den statslige sektor via subventioner for enkelte produkter, til en øget forgældelse og en inflation (Cotler, 1995). I Garcías fem årige regeringsperiode skete der således samlet et værdifald på over to millioner procent (Peetz, 2001:42). Den økonomiske krise er medvirkende til dannelsen af den nye informelle sektor, der, som tidligere nævnt, ikke er repræsenteret politisk, og hvis medlemmer ikke besidder de ressourcer og evner, grundet den lave uddannelse og dårlige sociale kår, det kræver at få indsigt og forståelse for de politiske informationer (Conaghan, 1996). Dette råder den populistiske diskurs rod på med en forsimpning af de politiske sammenhænge, letforståelige symboler og en betoning af det emotionelle frem for det kognitive.

4.2 Præsidentialisme

Der syntes at være endnu en faktor, som har en indflydelse på tendensen til populisme – det præsidentielle system. Der er således en umiddelbar lighed, idet den fremmeste post i præsidentialismen besættes af én person via direkte valg, hvilket nærmest forudsætter en direkte dialog med vælgerne (jf. punkt tre i populismen). Endvidere, i relation til debatten omkring partiernes rolle i demokratiet, syntes disse at være langt svagere i dette system end i et parlamentarisk system. Årsagen hertil er dels, at der i sidstnævnte system for parlamentsmedlemmer er et reelt incitament til at følge partilinjen, idet regeringen ellers kan blive underkendt, og dels givet, at regeringschefen næsten altid er afhængig af og identificeres med et parti/partikoalition. Dette incitament er ikke til stede i det præsidentielle system, og borgeren har her ofte indtrykket, at hverken Parlamentet eller partierne har indflydelse på, hvorvidt der eksisterer en effektiv *policy – making* (Conaghan, 1996:35). Tvært om ses Parlamentet som en skueplads for demagogi, personlige fejder, og klientelisme (idem.ibid)¹². Opsummerende beskriver Juan J. Linz præsidentens rolle på følgende vis;

”..a presidential system endows the incumbent with both the ”ceremonial” functions of a head of state and the “effective” functions of a chief executive, thus creating an aura, a self- image, and a set of popular expectations which are all quite different from those associated with a prime minister, no matter how popular he may be “ (Linz,1992: 119)

Disse høje forventninger må nødvendigvis til tider føre til skuffelse, og måske ses den karismatiske populistiske kandidat som en undtagelse fra denne regel.

Men det præsidentielle system har også en indvirkning på demokratiforståelsen – dels givet ved det faktum at den ikke – repræsentative del af den demokratiske procedure her er det vigtigste valg, men endvidere givet, at dette system bygger på en antagelse om en fælles og ensartet folkelig vilje versus den parlamentariske ide om en mangfoldighed i interesser, som forvaltes via pragmatisk forhandlede kompromiser. Dette flertallets diktatur i præsidentialismen har sin ”ligemand” i betoningen af Folket i den populistiske diskurs, og kan endvidere forklare den populistiske afstandtagen fra demokratiske institutioner. Men præsidentvalget bliver samtidig et nulsums spil,

¹² At dette er tilfældet i Peru ses netop via den svage institutionaliseringsgrad, og de variable denne vurderes ud fra, se afsnit 4.1.1 og Mainwaring & Scully, 1995, Cotler, 1995.

givet det *winner-takes-all* arrangement valget er bygget op om¹³, hvorved vindere og tabere er fastlåst i hele perioden post-præsidentvalget. Givet dette nulsums element intensiveres valgkampen, hvilket uundværligt fører til en øget tension og polarisering (Linz, 1995: pp. 123). En polarisering som i populismen kommer til udtryk i et dikotomisk verdensbillede.

Slutteligt i relation til den demokratiforståelse, som underbygger det præsidentielle system, overflødiggør ideen om, at præsidenten er valgt af folkets vilje indskrivelsen af måder hvorpå præsidenten kan frasættes posten i utide¹⁴. Således kan præsidentielle systemer fastfryse *status-quo*, og selve systemet kan således virke fremmede for populistiske strømninger.

Et sidste element i det præsidentielle system, som kan give grobund for populisme, er dilemmaet mellem ønsket om en stærk - i betydningen effektiv - præsident og frygten for autoritært misbrug af embedet¹⁵. I det præsidentielle system har den lovgivende forsamling også krav på demokratisk legitimitet, og i tilfælde hvor denne kan samle et flertal mod præsidenten, er problemet selvsagt at afgøre, hvem der bedst repræsenterer befolkningen. Muligheden for denne dobbelte legitimitet er frygten for den autoritære hersker, men åbner samtidig vejen for populisme - Fujimoris *auto - golpe* i 1992, og lukningen af parlamentet, ses således ikke som anti-demokratisk, men som et middel hvorved flertallets vilje, repræsenteret ved Fujimori og ikke oppositionen i flertal, kunne sættes igennem.

5.0 Politik, retorik og opinion: La modernidad "chola"

Som nævnt hersker der uenighed omkring hvorvidt termen neo-populisme er funderet empirisk, i den forstand at "*el fujimorismo*" adskiller sig fra den klassiske populisme i sin opstillede ideologi og politiske system. At der er behov for en anden term til at karakterisere denne politiske bevægelse, søges i det følgende legitimeret via en analyse af Fujimoris politik og retorik.

5.1 Politiske højdepunkter; demokrati og opinion¹⁶

Det overraskende valg af Alberto Fujimori i 1990 med hele 62.4 % af stemmerne i anden valgrunde¹⁷, skal først og fremmest ses som et fravalg af de traditionelle partier - herunder

¹³ Dette gør selvsagt også, at uanset hvor lille margin en præsident er valgt med, vil ideen om at være "et produkt" af folkets vilje bestå - det mindretal som givet *winner-takes-all* mentaliteten udelukkes kan således være ganske betragteligt.

¹⁴ Udover tilfælde hvor muligheden for et *impeachment* foreligger

¹⁵ Ønsket om at sprede magten kan således lige så vel føre til "*inmobilism*" (Mainwaring, 1992 :113)

¹⁶ For en oversigt over udvikling i opbakning til og tilfredshed med demokratiet se appendiks 2

¹⁷ I første runde får Fujimori 29.0 % og Vargas Llosa 32.6 % (Cotler, 1995:348)

FREDEMO¹⁸s kandidat Vargas Llosa (Ugarteche 1991, Balbi 1992, García 1990, Velarde 1995, Rospigliosi 1998). Således er valgresultatet også produktet af erfaringerne med det normative repræsentative demokrati – med en forværring af den sociale situation, udbredt korruption og et parlament og et juridisk system præget af ineffektivitet, korruption og impunitet. Dette afspejles yderligere i et fragmenteret Senat og Parlament, hvor hverken præsidentens parti, *Cambio 90*¹⁹, eller noget andet parti besidder et flertal – resultat af den dekomposition af den politiske identitet 1980'ernes krise har affødt

Om end Fujimori formår at gennemføre et gennemgribende neoliberalistisk reformprogram, hvorved tilliden fra FREDEMO vindes, og endvidere tildeles beføjelse fra Kongressen til at lovgive på det økonomiske og antisubversive område i november 1991, gennemfører Fujimori i april 1992 et *auto-golpe* med det argument, at Parlamentet obstruerer gennemførelsen af reformer og en udbredt ineffektivitet i samtlige offentlige institutioner. Ifølge meningsmålinger støttes tiltaget af mellem 80 og 84 % af befolkningen (Balbi, 1992). Dog resulterer kuppet i international kritik, og FMI og Verdensbanken indstiller deres økonomiske støtte – hvilket underminerer Fujimoris neoliberale projekt, og derfor udskrives der valg til en Forfatningsgivende Forsamling til d. 22 november 1992. Denne består af 80 medlemmer, hvoraf *Cambio 90 - Nueva Mayoría* opnår 44 på baggrund af 49.3 % af de valide stemmesedler, svarende til 37.54 % af de udstedte og 27.11% af befolkningen (Velarde, 1995)²⁰. Folkeafstemningen om den nye Forfatning i 1993, som nærmere bliver et valg om Fujimori selv – således truer han blandt andet med at trække sig, ifald resultatet bliver negativt, end et valg omkring det normative kodeks en Forfatning egentlig er (Cotler, 1994, Pásara, 1994), vedtages med en margin på 4% (Cotler, 1994). Hertil kommer, at 10% af stemmerne er blanke, 35% undlader at stemme, således at Forfatningen reelt vedtages af 3 millioner ud af en vælgerskare på 12 millioner. Den nye Forfatning, hvoraf 2/3 er lig Forfatningen af 1979 (Pásara, 1994), giver som noget nyt mulighed for umiddelbart genvalg af præsidenten, og bestyrker generelt den udøvende magts beføjelser, mens kapitlet omhandlende den lovgivende magt er domineret af forbud (idem). På det juridiske område sikres militæret indirekte impunitet, idet det fastsættes, at disse ikke kan dømmes ved en civil domstol, mens personer anklaget for terrorisme eller landsforræderi dømmes ved en militær domstol.

¹⁸ Valgforbund af AP, PPC og Llosas eget *Movimiento Libertad*

¹⁹ Valgforbundet ændres i 1995 til *Cambio 90 - Nueva Mayoría* og i 2000 til *Perú2000*

²⁰ Det er således nærmere de mange blanke stemmer end stemmer på *Cambio 90 - Nueva Mayoría* som sikrer dette parti flertallet i Forsamlingen

Valget i 1995 er en refleksion af det faktum, at de traditionelle partier – endnu – ikke har formået at reorganisere sig, og ingen når over spærregrensen på 5%, og nye partier hverken besidder ideologi eller organisation, eksempelvis *Unión Por el Perú*, hvis kandidat kommer ind som nummer to (Rospigliosi, 1998:12). Fujimori vinder med 64.42 %, uden at have deltaget i et eneste politisk møde, og 54,4% af stemmerne til Kongressen²¹.

Perioden indtil valget i 2000 går med diskussioner omkring hvorvidt Fujimori overhovedet kan genopstille. Forfatningen af 1993 muliggør umiddelbar genvalg, og idet Fujimoris andet valg i 1995, jo var det første efter vedtagelsen af den nye Forfatning, kan han selvsagt genopstille i 2000. Dette er konklusionen af ”*Ley de interpretación auténtica*”, vedtaget af Kongressen (jf. valgresultatet 1995) i 1996, men som efterfølgende underkendes af Forfatningsdomstolen, hvilken igen underkendes af Højesteret, som juridisk er underlagt første, og resultatet er derfor en juridisk strid mellem disse instanser (Quincot 2001, Rospigliosi,1998). Følgelig bør ”*Jurado Nacional de Elecciones*”, hvis medlemmer er udnævnt af regeringen, træffe en endelig afgørelse. Hele denne proces mødes med udbredt modstand i befolkningen; fra havende en opbakning på 65.84 % mellem oktober 1991 og oktober 1996, er denne kun 39.54 % fra november 1996 til december 1998 (Tanaka, 2000:8). Efter den første runde vælger den politiske komite Alejandro Toledo at trække sig på grund af mistanke om snyd og opfordrer til folkelig protester. Også samtlige valgobservatører forlader Peru, idet regeringen ikke indvilliger i en grundigere undersøgelse af valgprocessen. Anden runde gennemføres således med kun én kandidat, Fujimori, som ikke overraskende vinder med 51.22 % (Tanaka 2000,Quincot, 2001)

5.2 Den sociale basis: ”*La rabia andina*”

Valgresultatet i 1990 afspejler et etnisk, religiøst og racialet splittet land, hvilket Fujimori i sin diskurs udnytter, og som også gør sig gældende i Fujimoris og *Cambio 90s* vælgerbase. Sammenslutningen *Cambio 90* – der kan givet fraværet af partiprogram og organisation ikke tales om et egentligt parti (Scully & Mainwaring 1995, Peetz 2001), består af APEMIPE, *Asociación Peruana de Medianos y Pequeños Empresarios Industriales*, FEDEVAL, *Federación de Vendedores Ambulantes de Lima*, og CIEO, *Consejo de Iglesias Evangélicas del Perú*. Førstnævnte organisation, som i det nationale industri forbund er blevet diskrimineret, dels grundet deres etniske

²¹ Med Forfatningen i 1993skabes et et-kammer system, en Kongres med 120 pladser,versus det tidligere to-kammer system.

baggrund, størstedelen er *cholos* med andinsk baggrund, og dels grundet, at de ikke tilhører gruppen af store erhvervsdrivende, repræsenterer en ny sektor, *o capitalismo popular* (Castillo, 1991). En sektor, som er den vigtigste arbejdskilde for unge, specielt immigranter – og dette skal ses i lyset af, at vælgerskaren fordobles til ti millioner i perioden 1980-1990, som dels er opvokset i økonomisk krise, men også indtræder i dårligere arbejdsforhold, hvad angår løn og udbud, end tidligere generationer (*idem*) – hertil kommer de sociale problemer *quechua* talende stadig møder i urbane centre. Et andet resultat af den økonomisk krise, og en ny ernæringsvej, er det stadig voksende antal af ”*vendedores ambulantes*”. Sideløbende med denne organiserede del af de fattigste grupper, formår Fujimori gennem sin regeringstid at skabe opbakning i de fattigste kvarterer i primært Lima, og dette på trods af, at disse sektorer er de hårdest ramte af de økonomiske reformer. Dette skyldes primært, at neo-liberalismen formår at tæmme den hyperinflation, disse grupper tidligere var hårdest ramt af.

Om end den Protestantiske Kirke ikke ”leverer” samme antal stemmer som førstnævnte organisationer, repræsenterer denne dog en stadig voksende ikke-repræsenteret del af befolkningen (Peetz, 2001:64)

Også bønder bliver en del af Fujimoris vælgere, dog først efter 1990, primært via *Vamos Vecino*, som bliver en del af valgforbundet *Perú 2000*²².

5.3 Diskurs: nationens moralske vogter

5.3.1 Indhold

Fujimori henvender sig i sin diskurs mod de nederste samfundslag, hvilket ikke er modstridende med det faktum, at han omtaler disse som Folket (*el pueblo*), givet tendensen i det præsidentielle system til at ligestille flertallet med Folket.

Diskursen er gennemgående bygget op dikotomisk byggende på klare ven-fjende billeder, og præget af en fjendtlighed mod politik, ideologi, partier og institutioner. Repræsentativitet og institutionalisering delegitimeres via fremstillingen af en person, dennes funktion og institutionen denne indgår i som et hele. Ikke mindst partierne, som kombinerer repræsentativitet og ideologi, bliver et primært objekt, med beskyldninger om ”*partidocracia*”, som hindrer enhver positiv

²² Det er først med forfatningen af 1979, hvor også analfabeter tildes valgret, at denne gruppe får en ”politisk værdi”, endvidere har den under Velasco gennemførte landreform (McClintock, 1989) ført til, at bønderne ikke længere via klientelisme er underlagt landeliten, hvilket fremmeer muligheden for populisme – hvilket García havde opdaget.

udvikling (Fujimori, 1992)²³. Men også andre institutioner forkastets; den offentlige forvaltning tildeles betegnelsen ”*burocratismo*” og *Palacio de Justicia* bliver til *Palacio de Injusticia* (idem). Paralelt hermed bliver også fænomener, som ikke er forbundne med institutioner eller personer, angrebet – eksempelvis korruption og ineffektivitet, som dog også relateres til den traditionelle politiske og socio-økonomiske elite, som herved karakteriseres ved moralsk og praktisk – teknisk uduelighed. Endvidere indgår narkotikaproduktion og terrorisme i det dikotomiske verdensbillede; i forbindelse med *el auto – golpe* udtaler Fujimori således, at enten giver befolkningen ham deres fulde tillid til at regere, eller landet vil bukke under for terrorisme, narkotikaproduktion og korruption (idem). Og i forbindelse med demonstrationer post-2000 valget, iværksætter Fujimori voldelige optøjer, som fører til 6 dødsfald, hvilket netop kunne være et forsøg på at genopvække terrorisme frygten, på trods af at denne for længst var nedkæmpet (Tanaka, 2000, Quincot, 2001)²⁴. Heroverfor står Fujimori, det positive symbol *par excellence*, som med valgmottoet ”*tecnología, honestidad, trabajo*” netop leverer billedet af den ærlige, arbejdende – versus politiske - præsident med fokus på teknisk – pragmatiske versus parti-ideologiske funderede beslutninger (Rospigliosi, 1998), og yderligere betones troen på teknisk fremskridt og modernitet. Om end der ikke skabes en kult omkring personen Fujimori, bliver det i ham – hvilket også muliggøres via de officielle koalitionsparnteres, militæret, SIN - *Servicio de Inteligencia Nacional* og teknokrater, ønske om ikke, at offentliggøre deres handlinger, at de folkelige krav, en afstandtagen fra partisystemet, en etnisk-kultuel identifikation og myten om ”*progreso y modernidad chola*” samles (Balbi, 1992)²⁵. Og netop derfor kan der tales om ”*fujimorismo*”

5.3.2 Midler

Som nævnt er *Cambio 90* kun et løst valgforbund uden et egentligt partiprogram eller organisation, og baserer sig på et tidsmæssigt og indholdsmæssigt afgrænset interessefællesskab, og samtlige kandidater er således overladt til en direkte dialog med hele vælgerskaren (jf. Scully & Mainwaring 1995). Eneste middel til at opnå denne kontakt er via medierne, og dette ikke kun i form af reklamer, men via en instrumentalisering af disse. Dette sker indirekte via en kontrol med hvilke informationer medierne får, en dramaturgisk iscenesættelse af sin egen rolle, hvorved *event* temaer

²³ Heri bliver kuppet i 1992 til en tautologi; den anti-demokratiske handling bliver legitimeret via præsensen af ikke-demokratiske elementer, eksempelvis korruption. Befolkningens erfaringer med det repræsentative demokrati, fører til en tro på, at Fujimoris kup vil føre til en (re)demokratisering (Balbi, 1992)

²⁴ Og herved gør Toledo eventuelt en fejltagelse efter første runde; ved at opfordre til demonstrationer, og derved fremstår langt mere radikal end det politiske program lægger op til, trækker midtervælgerne sig (Tanaka, 2000).

forbindes med *issue temaer* – i den sensationelle nyhed, som seeren finder interessant, indvæves den politiske diskurs, hvilket samtidig muliggør, at visse elementer kan fremhæves frem for andre (Rospigliosi, 1998), og slutteligt via fokuseringen på TV opnås adgang til målgruppen; de nederste samfundslag²⁶. Givet magtkoncentrationen hos præsidenten (jf. afsnit 4.2) står Fujimori endvidere i centrum for alle temaer af national betydning. Indirekte sker denne instrumentalisering via restriktive tiltag overfor Fujimori-kritiske medier og bestikkelse²⁷ (Quincot, 2001: 171). For at sikre kommunikationen fra neden og op, anvendtes meningsundersøgelser, og kritiske resultater i 1993, har - udover det internationale pres – eventuelt indvirket på beslutningen om at udskrive valgt til den Forfatningsgivende Forsamling (Peetz, 2001:84). I denne informationsdeling mellem leder og Folk, er det førstnævnte som træffer beslutningerne – og i hvilket omfang den offentlige mening skal inddrages i disse, mens sidstnævnte i relation til beslutningsprocessen blot har rollen som en udenforstående betragter og kommentator.

5.4 Politik:

5.4.1 Den økonomiske politik

Om end den klassiske populisme var defineret ved en økonomisk model (se appendiks 1), er dette ikke lig, at populistiske bevægelser skal defineres økonomisk; som det fremgår af Hentschkes tre dimensioner er der primært tale om et politisk funderet begreb. Dette element fremhæves, idet det stærkt neo-liberale program Fujimori iværksatte, og som i øvrigt underbygges af Forfatningen af 1993 (Pásara, 1992), har ledt teoretikere til at antage, at Fujimori ikke kan betegnes som populist (Peetz, 2001). Men ifald neo-populismen udelukkende defineres politisk, og således kan kombineres med forskellige økonomiske modeller, er det muligt at sammenligne den politiske dimension i neo-populismen og neo-liberalismen (Weyland, 1996, se også Balbi, 1992:6). Herved fremgår at, begge er a – organisatoriske, fjendtlige overfor politikere, som anklages for at hindre nødvendige, omend smertefulde, økonomiske reformer og endvidere deler tendensen til at centralisere magten og anvende en *top-down* strategi. Om end de neo-liberale reformer har umiddelbare negative konsekvenser, svinder disse ind i.f.t den hyperinflation de sætter en stopper

²⁵ I 1990 valget repræsenterer Vargas Llosa således ud fra denne optik den ekskluderende, hvide riges, modernitet.

²⁶ ”Formiddagsaviserne” fokuserer ikke på dagsaktuelle politiske nyheder og de seriøse aviser og magasiner har Fujimoris målgruppe ikke råd til (Peetz, 2001:82)

²⁷ I 1995 angiver 51 % at partierne ikke har lige mulighed for adgang til TV (Latinobarómetro). I 2000, endnu inden Fujimori havde tilkendegivet, at han ville stille op igen, gik 78% af tiden i samtlige nyhedsudsendelser med at omtale Fujimori (Peetz, 2001:83)

for, og derfor kan de danne grundlag for en folkelig opbakning og skabelsen af billedet af den neo-populistiske leder som “*saviors of their country*” (idem:17). Denne skelnen mellem den økonomiske og politiske betydning af populisme gør, at *el fujimorismo* kan beskrives som neo-populistisk, som anvender en neo-liberal økonomisk politik, men ikke defineres ud fra denne.

5.4.2 Socialpolitikken

Om end det umiddelbart er i modstrid med den neo-liberale tankegang, at iværksætte en statslig iværksat distributions politik, kan de umiddelbare negative konsekvenser - i Peru øges antallet af fattige fra 7 til 12 millioner over en nat (García, 1990)²⁸ - mindske den offentlige opbakning og dermed true det neo-liberale projekt. Et yderligere paradoks er, at de iværksatte reformer muliggør finansieringen af socialpolitikken, idet det vigtigste element her, FONCODES, *Fondo Nacional de Compensación y Desarrollo Social*, opererer på baggrund af midler opnået fra Verdensbanken og IMF udstedt på grundlag af disse reformer. Denne Fond var placeret direkte under præsident præsidiat, hvorved det også var i dettes kontrol, de af fonden gennemførte projekter blev anvendt politisk. Fujimori indvier mange af disse overvåget af TV-kameraer (Rospligiosi, 1992), og en Verdensbank rapport viser endvidere, at antallet af projekter stiger i forbindelse med valg, og at projekter gennemføres i områder hvor en pro – Fujimori effekt anses for værende sandsynlig (Schady, 2000, se også Rospligiosi 1998). Det skal dog ikke negligeres, at fonden fik iværksat en lang række projekter, socialpolitikken under Fujimori anses således for værende den mest omfattende i Perus historie, og kan i relation til de strukturelle socio-økonomiske problemer Peru stod – og står i – betegnes som positiv.

6.0 Fujimori: peligro...o esperanza²⁹ ?

Målet med denne opgave var først og fremmest at finde frem til årsagerne bag Fujimoris politiske succes, og dels legitimere, at disse årsager samlet udgør neo-populismens definerende træk.

²⁸Verdensbanken fastsætter fattigdomsgrænsen ved prisen på ”the basic household basket”, som indeholder mad og andre nødvendigheder. I 1993 er det 53 % af befolkningen, som har en årsindkomst på mindre end 411 US\$/245 US\$, som er prisen på denne ved hhv. kysten og i højlandet (Verdensbanken 1993).

²⁹ Overskrift i artikel i SIC, Caracas

Opsummerende kan disse angives som en eksistentiel krise i det politiske og socio-økonomiske system samt i retsstaten. Hertil kommer det præsidentielle system, som har visse lighedstræk med populismen. Fujimori tog udgangspunkt i denne krise, således at han i sin diskurs blev fremstillet som modsætningen, nationens sande redningsmad, til de faktorer, *partidocracia*, buerokratisme, impunitet og korrupsion, som havde bragt landet ud i kaos. Den politiske kommunikation foregik direkte via massemedierne, primært TV, og rundspørge, som tillod Fujimori, at tilpasse sit politiske program, i den udstrækning han fandt det nødvendigt, til de offentlige krav. I relation til den førte politik, kan neo-populismen ikke defineres ud fra én økonomisk politik – men den neo-liberale økonomi har i sine politiske antagelser lighedstræk med populismen, hvorfor neo-populismen og neo-liberalismen ikke er modstridende, mens socialpolitikken primært er distributorisk. Med udgangspunkt i Fujimoris lederstil syntes det være legitimeret, at der var tale om en populist, og omvendt givet forskelle i de definerende karakteristika i.f.t den klassiske populisme, legitimeres termen neo-populismen (se appendiks 1 for en oversigt).

I den beskrevne kontekst kan det ikke undre, at opbakningen til Fujimori, ikke mindst i de marginaliserede grupper, som hverken socialt, politisk eller økonomisk havde meget at miste (Tanaka, 2000:8), var så omfattende. Og om end denne falder i forbindelse med forfatningsstridige tiltag, er det alt andet lige resultaterne på det økonomiske og antisubversive område som har størst indvirkning på denne (idem). Og på denne vis var Fujimori et håb, og formåede yderligere at indfri en række af disse.

Problemet ud fra vor vestlige optik, er selvsagt måden hvorpå disse mål blev indfriet. Ud fra Dahls poliarki definition, er demokratiet med valget i 1995 genindført, men det overvældende flertal i Kongressen giver ikke incitament til en yderligere institutionalisering af dette, Kongresmedlemmers løn fem – doubles, hvorved dette erhverv blot bliver et spørgsmål om en god indtægt, og der syntes ikke at ske en reduktion i korrupsionen (se appendiks 2), og ikke mindst gives den udøvende magt, Fujimori, vidtrækkende handlemuligheder. Resultatet er et stadigt mere autoritært regime. Det er blevet dokumenteret at SIN, som er placeret direkte under præsidenten, og dermed over ministerierne, aflyttede oppositionen og forsøgte at sabotere valghandlingen (Rosigliosi, 1998, Tanaka, 2000, Quincot, 2001 Franco,2001), terrorismen blev også brugt som et middel til at nedkæmpe legitim kritik (Ugarteche, 1992), og nedkæmpelsen af denne, er i øvrigt omgærdet af omfattende brud på menneskerettighederne. Overfor denne dominerende magt, står en svag og uorganiseret opposition, som først i 2000 finder egne ben at stå på – men som heller ikke, via deres fokus på en kritik af de forfatningsstridige tiltag, formår at levere et politisk program, som kan føre

til en reduktion af de sociale uligheder, hvilket for befolkningen er det dominerende problem. Det syntes således ikke at være et politisk alternativ til Fujimori i 1990`erne. Endvidere er også civilsamfundet uorganiseret, og de eksisterende organisationer lider under ikke mindst *Izquierda Unidas* interne stridigheder (Cotler, 1995).

Det grundlæggende problem, er dels en vælgerskare hvis holdninger til det politiske system afhænger af dette systems evne til at indfri de sociale forventninger, hvilket gør ethvert politisk system utroligt sårbart i den peruvianske kontekst, og dels, implicit i første antagelse, fraværet af en demokratisk politisk kultur, som dels kan skabe en større bevidsthed omkring hvorledes det politiske system fungerer – herunder, at radikale, hurtige sociale ændringer ikke er mulige (hvilket populistens hævder), og dels en større demokratisk bevidsthed hos politikere, hvilket vil føre til de uformelle institutioners ophør.

Konkluderende kan det siges, at antallet som foretrækker demokratiet fremfor enhver anden styreform er konstant – og relativt højt, mens antallet af de tilfredse med demokratiet er tilsvarende konstant lavt (appendiks 2).

7.0 Det moralske fejltrin

At Fujimori efter valget i 2000 stadig besad en vis magt, må det faktum, at det hverken var det nationale pres – fra Kongressen og fra gaderne – eller det internationale pres – og hvor effektfulde disse var kan diskuteres (se Tanaka 2000 versus Quincot 2001), som førte til sammenbruddet i *el fujimorismo*, men et pressemøde. Ved dette bekendtgør Fujimori, at en bande af våbenhandlere er blevet pågrebet med 10.000 våben tiltænkt det columbianske FARC – i denne forbindelse, jf. tendensen til at forbinde et event tema med et issue tema, gør Fujimori opmærksom på Perus succes med at nedkæmpe guerillaen. Men få dage efter opstår forlydender om, at Montesino, Fujimoris højre hånd, selv er involveret i disse illegale handler. Inden denne sag kan afgøres, offentliggøres en video hvor Montesino bestikker kongresmedlemmet Kouri med 20.000 US\$ til gengæld for, at denne skifter side til *Perú2000*. Og hertil kommer en stigende uenighed internt i hæren. Montesino flygter til Panama, og få dage efter udskrives Fujimori valg, til hvilke han ikke selv vil opstille. I slutningen af november flygter Fujimori til Japan, Kongressen underkender hans opsigelse og afsætter Alberto Fujimori, nationens moralske vogter, med begrundelsen ”*incapacid moral*”, Hermed når sagaen om Perus japanske præsident sin slutning.

8.0 Konklusion

Konklusionen på denne opgave må dels være, at det ikke er muligt at forstå Fujimoris ti år lange regeringsperiode og den udbredte opbakning, den var omgærdet af, ifald der ikke tages højde for konteksten, og de midler hvorved denne kontekst politisk og diskursivt blev udnyttet af Fujimori. Disse årsager og karakteristika har samlet fundet sit udtryk i termen neo-populisme. Endvidere kan selvsamme kontekst, og de resultater Fujimori skabte, give en forståelse for peruvianernes valg af en autoritær neo-populist – den endelige afklaring af hvilken effekt *el fujimorismo* har haft på demokratiet forbliver åbnet. Sikkert er det, at den ikke førte til en videre institutionalisering af demokratiet eller havde en gennemgribende gavnlig effekt på skabelsen af en demokratisk politisk kultur. En demokrati relateret positiv effekt havde *el fujimorismo* dog; den mobilisering af civilsamfundet første valgrunde ved valget i 2000 afstedkom. Samlet var Fujimori således både et håb, på kort sigt i.f.t en stabilisering af økonomien, et opgør med terrorismen og en udligning af de sociale forskelle, og en fare, på lang sigt i.f.t sikringen af demokratiet.

9.0 Litteraturliste

Almond, Gabriel & Sidney Verba (1989 [1963]) *The Civic Culture*, Newsbury Park: Sage

Balbi, Carmen Rosa (1992) ”El golpe y los problemas de la transición a la democracia”, pp. 4 – 11 I *Nueva Sociedad*, n°. 121, sept. – okt.

- Carreras, Sandra (1999) ”Quince años en el labirinto democrático. Itinerario y aporías de un debate sobre América Latino”, pp. 29 – 47 i *Nueva Sociedad*, n°. 160, marts-april.
- Castillo, Oscar R. (1991) “Lo que el Tsunami se llevó. Jóvenes, política y empleo en Perú”, pp. 33 – 44 I *Nueva Sociedad*, n°. 111, jan.-feb.
- Conaghan, Catherine (1996) “A Deficit of Democratic Authenticity: Political Linkage and the Public in Andean Politics”, pp. 32 – 55 i *Studies in Comparative International Development*, n°. 32, New Brunswick
- Conniff, Michael L. (1982a) “Introduction: Toward a Comparative Definition of Populism”, pp. 3 – 31 i Conniff, Michael L. (ed.), *Latin American Populism in Comparative Perspective*, Albuquerque: University of New Mexico Press
- Conniff, Michael L. (1982b) “Populism in Brazil, 1924 – 45”, pp. 67 – 93 i Conniff, Michael L. (ed.), *Latin American Populism in Comparative Perspective*, Albuquerque: University of New Mexico Press
- Cotler, Julio (1995) “Political Parties and the Problems of Democratic Consolidation in Peru”, pp.323 – 354 I Mainwaring, Scott & Timothy R. Scully (eds), *Building democratic Institutions Party Systems in Latin America*, Stanford: Stanford University Press
- Cotler, Julio (1994) “El referéndum y la disputa por el Estado”, pp. 6 – 9 I *Nueva Sociedad*, n°. 130, marts – april.
- Dahl, Robert (1989) *Democracy and its Critics*, New Haven: Yale University Press.
- Diamond, Larry (1993) ”Introduction: Political Culture and Democracy”, pp. 1 – 33 i Diamond, Larry (ed.), *Political Culture and Democracy in Developing Countries*, Colorado/London: Lynne Rienner Publishers

- Franco, Carlos (1993) ”Vision de la democracia y crises del regimen”, pp. 50 – 62 i *Nueva Sociedad*, n° 128, nov. – dec.
- Franco, Carlos (2000) “Perú. Entre el proceso electoral y las incertidumbres del futuro”, pp. 15 – 25 I *Nueva Sociedad*, n°. 174, juli – august.
- Fujimori, Alberto (1992) “Manifiesto del presidente Alberto Fujimori. Medidas buscan transformar el estado para lograr pacificación y desarrollo”, El Peruano, Lima, 6/4 1992, fra *Spiegel der lateinamerikanischen Presse/Boletín de Prensa Latinoamericana*, 4/5 1992, p. 117 – 120.
- García, Henry Pease (1990) “Los primeros pasos del Presidente”, pp. 7 – 13 I *Nueva Sociedad*, n°. 110, nov. – dec.
- Laclau, Ernesto (1977) *Politics and Ideology in Marxist Theory. Capitalism – Fascism – Populism*, London: NLB
- Latinobarómetro Samtlige data fra undersøgelser gennemført i perioden 1995 – 2001 af det uafhængige chilenske institut er tilgængelige på www.latinobarometro.org
- Linz, Juan J.(1992) „The Perils of Presidentialism“, pp. 118 – 128 i Lijphart, Arendt (ed.), *Parliamentary versus presidential Government*, Oxford: Oxford University Press.
- Mainwaring, Scott (1992) “Presidentialism in Latin America”, pp. 111 – 118 i Lijphart, Arendt (ed.), *Parliamentary versus presidential Government* ,Oxford: Oxford University Press.
- Mainwaring, Scott & Timothy R. Scully (1995) “Introduction: Party Systems in Latin America”, pp. 1- 37 i Mainwaring, Scott & Timothy R. Scully (eds.), *Building democratic Institutions Party Systems in Latin America*, Stanford: Stanford University Press

- McClintock, Cynthia (1989) “Peru: Precarious Regimes, Authoritarian and Democratic”, pp. 335 – 387 i Diamon, Larry, Juan J. Linz and Seymour Martin Lipset (eds.), *Democracy in Developing Countries. Latin America*, vol. 4, Boulder/London: Lynne Rienner Publishers/Adamantine Press Limited.
- O’Donnell, Guillermo (1994) “The State, Democratization, and Some Conceptual problems (A latin American View with Glances at Some Post-Communist Countries)”, pp. 157 – 180 i Smith, William C., Carlos H. Acuña & Eduardo A. Gamarra (eds.), *Latin American Political Economy in the Age of Neoliberal Reform*, North – South Center, University of Miami
- Pásara, Luis (1992) „Nueva Constitución, vieja historia”, pp. 9 – 15 I *Nueva Sociedad*, n°. 130, marts – april.
- Peetz, Peter (2001) *Neopopulismus in Lateinamerika. Die Politik von Alberto Fujimori (Peru) und Hugo Chávez (Venezuela) im Vergleich*, Hamburg: Institut für Iberoamerika-Kunde
- Quincot, César Arias (2001) “El gélido invierno del fujimorato”, pp.4 – 12 I *Nueva Sociedad*, n°. 171, jan.-feb.
- Rospigliosi, Fernando (1998) „Fujimori y El Niño. Campaña reeleccionista en aguas turbias”, pp. 6 – 14 I *Nueva Sociedad*, n°. 154, marts – april.
- Schady, Norbert. R (2000) *Seeking Votes: The Political Economy of Expenditures by the Peruvian Social Fund (FONCODES), 1991 – 95*, Washington D.C: World Bank, tilgængelig på Verdensbankens hjemmeside, www.worldbank.org
- Tamarin, David (1982) ”Yrigoyen and Perón: The Limits of Argentine Populism”, pp. 31 – 47 i Conniff, Michael L. (ed.), *Latin American Populism in Comparative Perspective*, Albuquerque: University of New Mexico Press

- Tanaka, Martín (2000) “Elecciones – 2000 y los conflictos poselectorales”, pp. 6 – 16 i *Nueva Sociedad*, n°. 169, sept. – okt.
- Ugarteche, Oscar (1992) “Alberto Fujimori entre el Ying y el Yang”, pp. 125 – 132 I *Nueva Sociedad*, n°.118, marts-april.
- Velarde, Federico (1995) “La reelección de abril”, pp. 13 – 19 i *Nueva Sociedad*, n°. 139, sept. – okt.
- Verdensbanken (1993) *Staff Appraisal Report, Peru, Social Development and Compensation Fund (FONCODES)*, Washington D.C: World Bank.
 Tilgængelig på www.worldbank.org
- Weyland, Kurt (1996) “Neopopulismn and Neoliberalism in Latin America: Unexpected Affinities”, pp. 3 – 31, i *Studies in Comparative International Development*, n°.31, New Brunswick.

Appendiks 1

Øversigt over populismens, den klassiske populismes og neo-populismens kendetegn

	Populisme	Klassisk populisme	Neo-populisme
Opståen	Krise	Krise som resultat af en asynkron udvikling i det socioøkonomiske og politiske system.	Specifik socioøkonomisk og politisk krise.
Sociale grundlag	Polyklassistisk alliance mellem upriviligerede masser og enkelte repræsentanter fra andre klasser.	Urbane industriarbejdere og enkelte medlemmer af middel – og overklasse.	De i det post-industrielle samfund marginaliserede grupper og overklasse eller enkelte medlemmer af middel – og overklasse

Politiske diskurs	Dikotomi mellem det påberåbte Folk ³⁰ og den traditionelle politiske og/eller socio økonomiske elite	Folket versus socioøkonomiske elite, antiimperialisme, nationalisme.	Folket versus traditionelle politiske elite
Politiske kommunikation	Helst direkte	Helst direkte, partcipatorisk massemobilisering	Så direkte som muligt via medier, rundspørge og valg, uden partcipatorisk massemobilisering
Økonomipolitik	Ikke defineret	Økonomisk nationalisme, ”den tredje vej” mellem socialisme og den vestlige kapitalisme	Ikke defineret
Socialpolitik	Distributorisk og/eller redistributorisk	Distributorisk og redistributorisk (rettet mod samfundsgrupper)	Distributorisk og delvis redistributorisk (rettet mod enkelt individer)
Indvirkning på demokratiet	Primært negativ	Negativ på kort sigt, men via partcipatoriske element på sigt positiv	Negativ
Sammenbrud	Ikke indfrie forventninger og sammenbrud i magtkoalition	Ikke indfrie forventninger og sammenbrud i magtkoalition.	Ikke indfrie forventninger og sammenbrud i magtkoalition.

Kilde: Peetz, 2001

Appendiks 2

Udviklingen i antallet af de som foretrækker demokratiet og autoritær regering fremfor enhver anden styreform, og antallet af tilfredse med demokratiet 1995 – 2001:

	1995	1996	1997	1998	1999/00	2000
Foretrækker demokratiet	52 %	63 %	60 %	63 %	64%	62%

³⁰ Som nævnt tidligere er der en tendens til at ligestille flertallet med Folket, hvorved Folket ud fra en socio-økonomisk vinkel kan divergere (jf. den sociale basis for hhv. den klassiske populisme og neo-populismen)

Foretrækker autoritær regering	23 %	13 %	16%	12 %	13%	12%
--------------------------------------	------	------	-----	------	-----	-----

Tilfredse med demokratiet	44 %	28%	21%	17%	24%	16%
------------------------------	------	-----	-----	-----	-----	-----

Kilde: Latinobarómetro, www.latinobarometro.org

Udvikling i antallet som mener omfanget af korruption er steget meget indenfor de sidste 12 måneder, 1995 - 1998:

1995	1996	1997	1998
21%	48%	73%	69 %

Kilde: Latinobarómetro, www.latinobarometro.org